ISSN 2148-1237

Third Sector Social Economic Review

e-ISSN 2587-0114

2018
Volume:53
Sayı :3

TURKISH COOPERATIVE ASSOCITION

ISSN 2148-1237

Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi

e-ISSN 2587-0114

2018
Volume:53
Sayı :3

TÜRK KOOPERATİFÇİLİK KURUMU

ÜÇÜNCÜ SEKTÖR SOSYAL EKONOMİ

Sahibi
Türk Kooperatifçilik Kurumu Basın, Yayın, Araştırma Danışmanlık ve Eğitim Hizmetleri İşletmesi Adına

Prof.Dr. Ali Fuat ERSOY

Yazı İşleri Müdürü
Doç.Dr. Hasan YAYLI

Yazışma Adresi ve Yönetim Yeri
Ehlibeyt Mah. Tekstilciler Cad. 1271 Sk. No 35/9-10
06520 Balgat ANKARA
Tel: +90 (312) 472 99 59 -472 99 11
Belge Geçer : +90 (312) 472 97 64
www.koopkur.org.tr
admin@koopkur.org.tr
koopkur@gmail.com

e-ISSN 2587 - 0114

THIRD SECTOR SOCIAL ECONOMIC REVIEW

Managing Editor
Prof.Dr. Ali Fuat ERSOY

EDITORIAL BOARD
Prof.Dr. Nurettin PARILTI (THK Üniversitesi,Turkey)
Doç.Dr.Hasan YAYLI (Kırıkkale Üniversitesi,Turkey)
Prof.Dr.Haşim ÖZÜDOĞRU (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi,Turkey)
Doç.Dr. Mehmet BAŞ(İngilizce Editör) (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Turkey)
Prof.Dr.Muharrem ÇETİN (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi,Turkey)
Prof.Dr.Serdar SAĞLAM (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi,Turkey)
Prof.Dr.Turhan ÇETİN (Gazi Üniversitesi,Turkey)
Prof. Dr. Farzand Ali Jan (Igra Nation University Peshavar, Pakistan)
Assoc. Prof. Dr. Livdmyla Radovetska (National Academy of Security Service of Ukraine)
Rita Jankavuskiene Klaipeden (University of Litvanyen)
Assoc. Prof. Dr. Muhidin Mulalic (International University of Sarajevio Bosna Hersek)
Assoc. Prof. Dr. Jeanette Angeline B. Madamb (University of the Philippines)
Norbiha BT. Kasmuri (Cooperative College of Malaysia)
Philippe Bance (Universite de Roven France)

SCIENTIFIC AND ADVISORY BOARD MEMBERS
Prof.Dr. Adem KALÇA - Karadeniz Teknik Üniversitesi
Prof.Dr. Ahmet BAYANER - Akdeniz Üniversitesi
Prof.Dr. Ahmet NAZLIGÜL - Celal Bayar Üniversitesi
Prof.Dr. Ahmet ÖZÇELİK - Ankara Üniversitesi
Prof.Dr. Ali Fuat ERSOY - Karabük Üniversitesi
Prof.Dr. Birsen ŞAHİN - Hacettep Üniversitesi
Prof.Dr. Burhan AYKAÇ - İstanbul Gelişim Üniversitesi
Prof.Dr. Cahit GELEKÇİ - Hacettepe Üniversitesi
Prof.Dr. Cengiz SAYIN - Akdeniz Üniversitesi
Prof.Dr. Enver AYDOĞAN - Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Prof.Dr. Gökhan ÖZER - Gebze Teknik Üniversitesi
Prof.Dr. Hasan Hüseyin ATAR - Ankara Üniversitesi
Prof.Dr. Haşim ÖZÜDOĞRU - Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Prof.Dr. Hikmet KAVRUK - İstanbul Gelişim Üniversitesi
Prof.Dr. İhsan ERDOĞAN - Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Prof.Dr. İrfan ÇAĞLAR - Hitit Üniversitesi
Prof.Dr. İzzet GÜMÜŞ - İstanbul Gelişim Üniversitesi
Prof.Dr. Kadir ARICI - Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Prof.Dr. Lokman ÇİLİNGİR - Ondokuz Mayız Üniversitesi
Prof.Dr. Mehmet ARSLAN - Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Prof.Dr. Muharrem ÇETİN - Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Prof.Dr. Mustafa BÖYÜKATA - Bozok Üniversitesi
Prof.Dr. Nevzat AYPEK - Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Prof.Dr. Nezir KÖSE - Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Prof.Dr. Nurettin PARILTI - Türk Hava Kurumu Üniversitesi
Prof.Dr. Öznur YÜKSEL - Çankaya Üniversitesi
Prof.Dr. Rafet AKTAŞ - Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Prof.Dr. Serdar SAĞLAM - Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Prof.Dr. Seyhan TAŞ - Sütçü İmam Üniversitesi
Prof.Dr. Tahir AKGEMİCİ - Selçuk Üniversitesi
Prof.Dr. Tevhik ERDEM - Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Prof.Dr. Turhan ÇETİN - Gazi Üniversitesi
Prof.Dr. Vahit DOĞAN - Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Prof.Dr. Vedat CEYHAN - Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Prof.Dr. Yunus KOÇ - Hacettepe Üniversitesi
Prof.Dr. Abdullah KARAKAYA - Karabük Üniversitesi
Doç.Dr. Feride Bahar KURTULMUŞOĞLU - Başkent Üniversitesi
Doç.Dr. Hasan YAYLI - Kırıkkale Üniversitesi
Doç.Dr. Mehmet BAŞ - Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Doç.Dr. Mustaf Fedai ÇAVUŞ - Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi
Öğr.Üy. Dr. Abdurrahman OKUR - Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Öğr.Üy.Dr. Kadir ÖZER - Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi hakemli bir dergi olup, ULAKBİM (TR-DİZİN) sosyal bilimler veritabanında yer almaktadır.

Third Sector Social Economy is refreed journal and listed by ULAKBIM (TR-Dizin) social science Database

Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi
Third Sector Social Economic Review

ISSN : 2148-1237
E-ISSN : 2587-0114

Yıl: 2018 **Cilt:53** **Sayı : 3**

www.tisej.com

İÇİNDEKİLER

TABLE OF CONTENTS

MARKA, MARKA DEĞERİ VE DEĞERLEME YÖNTEMLERİ: INTERBRAND İLE BRAND FİNANCE YÖNTEMLERİ VE 2017 EN DEĞERLİ DÜNYA MARKA SIRALAMALARININ KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ

BRAND, BRAND EQUITY AND VALUATION METHODS: INTERBRAND AND BRAND FINANCE METHODS AND COMPARATIVE ANALYSIS OF THE MOST VALUABLE WORLD BRAND RANKS IN 2017

HASAN TAŞCI, MEHMET BAŞ

PAYLAŞIM EKONOMİSİ VE DEĞER YARATMAK: KANVAS İŞ MODELİ ÖRNEĞİ

SHARING ECONOMY AND CREATING VALUE: BUSINESS MODEL CANVAS

A.İDİL KACAR, VOLKAN YAKIN

ÖRGÜT SAĞLIĞININ HEMŞİRELERİN ÖRGÜTSEL ADALETSİZLİK ALGISINA ETKİSİ

THE EFFECT OF THE ORGANIZATIONAL HEALTH ON THE NURSE'S PERCEPTION OF ORGANIZATIONAL INJUSTICE

NEZİHE TÜFEKCİ, MERVE UYSAL

HATA YÖNETİM ANLAYIŞI, İÇ DENETİM ETKİNLİĞİ VE ÖZ YETKİNLİĞİN MUHASEBECİLERİN HATA İŞLEME DAVRANIŞINA ETKİLERİ ÜZERİNE KEŞİFSEL BİR İNCELEME

AN EXPLORATORY STUDY ON THE EFFECTS OF ERROR MANAGEMENT, INTERNAL AUDİT EFFECTIVENESS AND SELF-EFFICACY ON ERROR HANDLING BEHAVIOR OF ACCOUNTANTS

METİN UYAR

İNSAN KAYNAKLARI YÖNETİMİ VE TOPLAM KALİTE YÖNETİMİNİN FİRMANIN İHRACAT PERFORMANSINA ETKİSİ: GAZİANTEP İLİ ÖRNEĞİ

THE EFFECT OF HUMAN RESOURCES MANAGEMENT AND TOTAL QUALITY MANAGEMENT ON THE EXPORT PERFORMANCE OF FIRM: THE CASE OF GAZIANTEP PROVINCE

İBRAHİM ÇÜTCÜ, AYDIN ÖZDEMİR, M.ŞEKİP YİĞİT

GIDA SEKTÖRÜNDE FAALİYET GÖSTEREN KOBİ'LERİN HELAL GIDA SERTİFİKASINA YÖNELİK ALGILARININ İNCELENMESİ: TR 82 BÖLGESİ

AN INVESTIGATION OF FOOD SECTOR SMES' PERCEPTIONS OF HALAL FOOD CERTIFICATION: TR 82 REGION

NİYAZİ GÜMÜŞ, İLYAS ERTUĞRUL İNAN

ISSN : 2148-1237
E-ISSN : 2587-0114

TÜRKİYE'DEKİ ÜNİVERSİTELERİN SOSYAL MEDYA ETKİLİLİK DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ

DETERMINATION THE SOCIAL MEDIA EFFECTIVENESS LEVEL OF UNIVERSITIES IN TURKEY

KÜBRA MÜGE ÇAKARÖZ

TÜRKİYE CUMHURİYETİ BAŞKANLIK SİSTEMİNDE EKONOMİNİN YAPISAL DÜZENLEMELERİ

NEED ASSESSMENT OF STRUCTURAL CHANGES IN ECONOMICS OF TURKEY PRESIDENTIAL SYSTEM

KENAN PEKER , AYŞE ESRA PEKER

HİLE ÜÇGENİ: FIRSATLARIN ÖNLENMESİNDE KIRIK CAMLAR TEORİSİ

FRAUD TRIANGLE: BROKEN WINDOWS THEORY IN PREVENTION OF OPPORTUNITIES

NUSRET YAZICI

TÜKETİCİLERİN PERAKENDE MARKALARINA BAKIŞI: KOOPERATİF MARKA ÖRNEĞİ

THE VIEW OF CONSUMERS TO RETAIL BRANDS; AN EXAMPLE OF A COOPERATIVE BRAND

SELİN GÖRAL, MEHMET BAŞ

SANAYİ SEKTÖRÜNDE REKABET GÜCÜNÜN ÖLÇÜMÜ: TÜRKİYE ÖRNEĞİ

THE MEASUREMENT OF COMPETITIVE POWER IN PRODUCTION INDUSTRY: AN EXAMPLE OF TURKEY

HAYRETTİN KESGİNGÖZ

TÜRKİYE'DE TURUNÇGİL ÜRETİMİNDE İÇ TİCARET HADLERİ

INTERNAL TERMS OF TRADE FOR CITRUS PRODUCTION IN TURKEY

MAKBULE NİSA MENCET YELBOĞA, CENGİZ SAYIN, FATMA DİLEK ERYİĞİT

KURUMSAL İTİBAR ARAŞTIRMALARI SONUÇLARININ İTİBAR KURALLARI VE EKŞİSÖZLÜK KULLANICI YORUMLARIYLA UYUMLULUĞUNUN İNCELENMESİ ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA

A STUDY ON THE REPUTATION RULES OF CORPORATE REPUTATION RESEARCH RESULTS AND THEIR COMPLIANCE WITH EKŞISÖZLÜK USER COMMENTS

SİMGE ÜNLÜ KURT

MAĞAZA ATMOSFERİNİN ALGILANAN HİZMET KALİTESİ ÜZERİNE ETKİSİ: BÜYÜK ÖLÇEKLİ MAĞAZA PERAKENDECİLİĞİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

THE EFFECT OF STORE ATMOSPHERE ON PERCEIVED SERVİCE QUALITY: A RESEARCH ON LARGE SCALE RETAIL STORE

TUBA YUMUŞAK, KADRİ GÖKHAN YILMAZ, BİLGEHAN TUĞBA YARİZ

CUMHURBAŞKANLIĞI HÜKÜMET SİSTEMİ VE SİYASAL İSTİKRAR

PRESIDENTIAL SYSTEM OF GOVERNMENT AND POLITICAL STABILITY

MURAT AKÇAKAYA, ABDÜLKADİR ÖZDEMİR

ISSN : 2148-1237
E-ISSN : 2587-0114

2017 KIRGIZİSTAN CUMHURBAŞKANLIĞI SEÇİMLERİNDE ADAYLARIN KULLANDIĞI BİLLBOARD REKLAMLARININ GÖSTERGEBİLİMSEL ANALİZİ

EMIOLOGICAL ANALYSIS OF BILLBOARD ADVERTISEMENTS USED BY 2017 KYRGYZ PRESIDENTIAL ELECTIONS CANDIDATES

NİYAZİ AYHAN, ERDOĞAN AKMAN

MICHEL FOUCAULT'NUN İKTİDAR VE ÖZNE KAVRAMLARINA BİR BAKIŞ: GÖZETİM TOPLUMU

A VIEW OF MICHEL FOUCAULT'S CONCEPTS OF POWER AND SUBJECT: SURVELLIANCE SOCIETY

BİLGE DURUTÜRK

TERÖRÜN GAYRİMENKUL DEĞERİNE ETKİSİ: DİYARBAKIR İLİ SUR İLÇESİ ÖRNEĞİ

THE IMPACT OF TERRORISM ON REAL ESTATE VALUES: THE DIYARBAKIR PROVINCE, SUR DISTRICT EXAMPLE

YEŞİM ALİEFENDİOĞLU, TANER ALPASLAN

TÜRKİYE'DE KOOPERATİFÇİLİĞİN NİCELİK, MEVZUAT VE KAMU YÖNETİMİ BOYUTLARIYLA İRDELENMESİ

EXAMINATION OF COOPERATIVES DIMENSIONS OF QUANTITY, LEGISLATION AND PUBLIC ADMINISTRATION IN TURKEY

BENGÜ EVEREST

AĞIZDAN AĞIZA PAZARLAMANIN PAZARLAMA ARAÇLARI İÇERİSİNDEKİ ÖNEMİ VE SATIN ALMA DAVRANIŞLARINI ŞEKİLLENDİRMESİNE YÖNELİK BİR UYGULAMA

IMPORTANCE OF WORD OF MOUTH MARKETING IN MARKETING TOOLS AND AN APPLICATION TO SHAPE PURCHASING BEHAVIORS

BORA GÖKTAŞ

PSİKOLOJİK SÖZLEŞME İHLALİ ALGISININ OLUŞMASINDA ZORUNLU VATANDAŞLIK DAVRANIŞININ ETKİSİ: LİDER-ÜYE ETKİLEŞİMİNİN DÜZENLEYİCİ ROLÜ

THE EFFECT OF COMPULSORY CITIZENSHIP BEHAVIOR ON THE PERCEPTION OF PSYCHOLOGICAL CONTRACT BREACH: THE MODERATING ROLE OF LEADER-MEMBER EXCHANGE

ALİ GÜRSOY, KEMAL KÖKSAL

SURİYELİ GÖÇMENLERİN GİRİŞİMCİ OLMALARINI ETKİLEYEN FAKTÖRLER: HATAY İLİ ÖRNEĞİ

THE FACTORS AFFECTING OF THE SYRIAN IMMIGRANTS TO BECOME ENTREPRENEUR: THE CASE OF HATAY PROVINCE

GÖKHAN ÖZKUL, SEVDAGÜL DENGİZ

ISSN : 2148-1237
E-ISSN : 2587-0114

4+4+4 SİSTEMİNDE DEVLET VE ÖZEL OKUL ÖĞRENCİLERİNİN ÇEVRE BİLİNCİ VE TUTUMUNUN KARŞILAŞTIRILMASI

COMPARISON OF PUBLIC AND PRIVATE SCHOOL STUDENTS' ATTITUDE AND KNOWLEDGE TOWARDS ENVIRONMENT WITHIN 4+4+4 SYSTEM

EBRU ÖZGÜR GÜLER, HÜSEYİN GÜLER, CEREN BÖRÜBAN

İKTİSADİ İŞLETMELERİ ARACILIĞIYLA KOOPERATİFLERİN VERGİLENDİRİLMESİ UYGULAMASININ İNCELENMESİ

REVIEW OF TAXATION OF COOPERATIVES THROUGH THEIR COMMERCIAL ENTERPRISES

UFUK KAYA

KÜRESEL ISINMANIN BALIKÇILIĞA ETKİLERİ

EFFECTS OF GLOBAL WARMING ON FISHERIES

HASAN HÜSEYİN ATAR, A. BURAK KIZILGÖK

SİYASAL İNOVASYON VE TÜRKİYE

POLITICAL INNOVATION AND TURKEY

GÜLSEN KAYA OSMANBAŞOĞLU

BOSNA-HERSEK AVRUPA BİRLİĞİ'NİN ADAY ÜLKESİ OLABİLİR Mİ? EKONOMİK KRİTERLER AÇISINDAN BİR DEĞERLENDİRME

CAN BOSNIA-HERSEK BE A CANDIDATE COUNTRY OF EUROPEAN UNION? AN EVALUATION FOR ECONOMIC CRITERIA

SERAP BARIŞ

ÇAY TURİZMİ VE RİZE İLİ POTANSİYELİ

TEA TOURISM AND POTENTIAL OF RIZE PROVINCE

SİBEL SÜ ERÖZ, DÜRİYE BOZOK

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL KIRILGANLIKLARI İLE BENLİK SAYGISI ARASINDAKI İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

THE INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN SOCIAL VULNERABILITY AND SELF-ESTEEM OF UNIVERSITY STUDENTS

AYFER AYDINER BOYLU, GÜLAY GÜNAY, ALİ FUAT ERSOY

BİR KARAR KADEMESİ OLARAK 'AİLE' VE KATILIMCI YEREL PLANLAMAYLA STRATEJİK AFET YÖNETİMİ

STRATEGIC DISASTER MANAGEMENT WITH 'FAMILY' AS A DECISION LAYER AND PARTICIPATORY LOCAL PLANNING

ÖZCAN YETİŞ, İSMAİL GÖKDENİZ

ISSN : 2148-1237
E-ISSN : 2587-0114

ÜRÜN GERİ ÇAĞIRMA TÜKETİCİLERİ NASIL ETKİLER? MARKA İMAJI VE SATIN ALMA DAVRANIŞI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

HOW DO PRODUCT RECALLS AFFECT CONSUMERS? AN EXPLORATION ON BRAND IMAGE AND PURCHASE DECISION

HANDAN ÖZDEMİR

MEVDUAT YATIRIMCISININ TÜREV ÜRÜNLERİN KULLANIMI YOLUYLA GETİRİ MAKSİMİZASYONU

MAXIMIZING THE YIELD OF THE DEPOSIT INVESTOR BY USING DERIVATIVE PRODUCTES

ADNAN GÜZEL

AİLE SAĞLIĞI MERKEZLERİNDE ÖRGÜTSEL İKLİM ÜZERİNE AMPİRİK BİR ARAŞTIRMA

AN EMPIRICAL RESEARCH ON ORGANIZATIONAL CLIMATE IN FAMILY HEALTH CENTERS

MURAT AK

KURUMSAL İTİBAR BAĞLAMINDA TÜRK FUTBOL TAKIMLARININ WEB SİTELERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ: SÜPER LİG ÖRNEĞİ

EVALUATION THE WEB SITES OF TURKISH FOOTBALL TEAMS IN CONTEXT OF CORPORATE REPUTATION: SAMPLE OF SUPER LEAGUE

HARUN DUMLU, ESRA GÖKÇEN KAYGISIZ

TÜRKİYE'DE SİVİL TOPLUM KURULUŞLARININ GÖÇ KONUSUNDAKİ ÇALIŞMALARI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

AN ASSESSMENT OF THE STUDIES OF CIVIL SOCIETY ORGANIZATIONS ON MIGRATION IN TURKEY

VASFİYE ÇELİK, ŞERİFE PEKKÜÇÜKŞEN

ADAM SMITH'İN İKTİSATTAKİ DENGE KAVRAMININ GELİŞİMİNE KATKISI

THE CONTRIBUTION OF ADAM SMITH TO THE DEVELOPMENT OF THE CONCEPT OF EQUILIBRIUM IN ECONOMICS

ANIL BAŞARAN

TÜRKİYE'DE KATILIM BANKACILIĞI ALANINDA HAZIRLANMIŞ LİSANSÜSTÜ ÇALIŞMALAR: BİR LİTERATÜR İNCELEMESİ

GRADUATE STUDIES PREPARED IN TURKEY IN THE FIELDS OF PARTICIPATION BANKING: A LITERATURE REVIEW

EMRE SELÇUK SARI, NEVZAT GÜNGÖR

TÜRK FİNANSAL SİSTEMİNDE YENİ BİR FONLAMA YÖNTEMİ: KİTLESEL FONLAMA

CROWDFUNDING: A NEW FUNDING METHOD FOR TURKISH FINANCIAL MARKET

YEŞİM ŞENDUR

Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi ISSN : 2148-1237
Third Sector Social Economic Review E-ISSN : 2587-0114

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN ÇOK KATLI BİNA VE GÖKDELENLER HAKKINDAKİ DÜŞÜNCELERİ

UNIVERSİTY STUDENTS' VIEWS ON HIGH-RISE BUILDINGS AND SKYSCRAPERS

SERDAR SAGLAM

ÖRGÜTSEL SESSİZLİK SARMALINDA ÖRGÜTSEL VATANDAŞLIK: KARAMAN İLİ ÖRNEĞİ

ORGANIZATIONAL CITIZENSHIP BEHAVIOR IN THE SPIRAL OF ORGANIZATIONAL SILENCE: THE CASE OF KARAMAN PROVINCE

SEVCAN GÜLEÇ SOLAK, MERVE EROK

Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi,2018,53 (3) :1313-1322
Third Sector Social Economic Review,2018,53(3) :1313-1322
***doi:** 10.15659/3.sektor-sosyal-ekonomi.18.12.1047*

TÜRKİYE'DE KATILIM BANKACILIĞI ALANINDA HAZIRLANMIŞ LİSANSÜSTÜ ÇALIŞMALAR: BİR LİTERATÜR İNCELEMESİ

GRADUATE STUDIES PREPARED IN TURKEY IN THE FIELDS OF PARTICIPATION BANKING: A LITERATURE REVIEW

EMRE SELÇUK SARI[1] - NEVZAT GÜNGÖR[2]

Geliş Tarihi: 16.11.2018	**Kabul Tarihi: 20.12.2018**

Özet

Geleneksel bankacılığa alternatif bir model olarak geliştirilen İslami bankacılık modeli ilk uygulanmaya başladığı 1960'lı yıllardan bu yana gittikçe önem kazanmıştır ve büyümüştür. Türkiye'de ise İslami bankacılık uygulamaları ilk olarak özel finans kurumları adı altında başlamış daha sonra ise katılım bankacılığı olarak devam etmiştir. Türkiye'de 1980'li yıllarda uygulanmaya başlayan bu model günümüzde de varlığını sürdürmekte. Katılım bankacılığının artan önemine paralel olarak Türkiye'de bu alanda hazırlanan lisansüstü çalışma sayısında da artış gözlenmektedir. Türkiye'de ilk olan bu çalışmada ülkemizde katılım bankacılığı alanında yazılmış olan lisansüstü tezlerin içerikleri incelenmiş ve analiz edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda katılım bankacılığı konusuna ilişkin hangi alanlarda ağırlıklı olarak çalışıldığı ve gelecekte hangi alanlar üzerinde çalışılabileceği de ortaya konmuştur.

***Anahtar Kelimeler:** İslami Finans, İslami Bankacılık, Katılım Bankacılığı, Lisansüstü Tezler, Literatür İncelemesi*

Abstract

The Islamic banking model, which was developed as an alternative model to traditional banking, has become increasingly important and grown since the beginning of the 1960s. In Turkey, the Islamic banking practices was first started under the name of private financial institutions then continued as participation banking. This model started to be implemented in Turkey in the 1980s. It still exists today. In parallel to increasing importance of the participation banking in Turkey, the number of graduate studies prepared on this subject has also increased. In this study, a first in the field, the content of the graduate dissertations prepared in the participation banking sector in Turkey was analyzed. As a result of the analyzes conducted, it was also demonstrated which areas of participation banking are studied and which areas can be studied in the future.

***Keywords:** Islamic Finance, Islamic Banking, Participation Banking, Graduate Dissertations, Literature Review*

1. GİRİŞ

İslami Bankacılık günümüzde dünyanın birçok bölgesinde uygulanmakta olan bir bankacılık modelidir. İslami bankacılığın çıkış noktası dini Müslümanlık olan kişilerin ihtiyaçlarını karşılayabilmektir. Çıkış coğrafyası Ortadoğu'da yer alan Müslüman ülkeler olsa da İslami

[1] Dr.Öğrt.Ü., İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi, Muhasebe Anabilim Dalı, emresari@istanbul.edu.tr
[2] Arş.Grv., İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi, Muhasebe Anabilim Dalı, nevzat.gungor@istanbul.edu.tr

bankacılık tüm dünyada kabul görmüş bir sistemdir. İslami bankacılık, bankacılık ve finans sektöründe en hızlı büyüme gösteren alanlardan biridir (Sufian vd., 2008:1).

İslami bankacılığın teorik olarak temellerini oluşturan prensiplerden ilki faizsizlik prensibidir. İslami bankacılık modeli, ticari ilişkide bulunulan borçlunun baştan belirlenmiş ilave bir tutarı ödeme garantisinde bulunmasını kabul etmez (Tunç, 2016: 123-124). Bir diğer prensip riskin paylaşılmasıdır. Sosyal adalet gereği, borçlu ve borç veren arasında faiz ilişkisi yerine ortaklık ilişkisi olması gerekir (Özsoy, 2012: 114). Belirsizliğin yasak olması diğer bir prensiptir. Gerçekleştirilen ticari işlemlerin temel unsurlarından birisindeki aşırı belirsizlik kabul edilebilir değildir. Yapılan bir alıveriş işleminde alınan mal, malın bedeli, vadesi ve türü anlaşmazlığa yol açmayacak derecede bilinmelidir (TKBB, Sorularla…, 2013: 14). Ayrıca sözleşmelerin şeffaf olması gerekir yapılan sözleşmelerde hak ve sorumluluklar açıkça yazılmalıdır. İslami bankacılıkta spekülatif davranışlar da yasaklanmıştır. Spekülatif davranışların yasaklanmasının nedeni ise bu tür davranışların zayıfların güçlüler tarafından istismar edilmesine neden olmasıdır (Tunç, 2016: 125-126).

İslami bankacılık, bankacılık uygulamaları açısından geleneksel bankacılık ile karşılaştırıldığında uygulamada önemli farklılıklar bulunmaktadır. İslami bankacılıkta para ticari bir ürün olarak alım-satıma konu olamazken geleneksel bankacılıkta belirli bir bedel karşılığı paranın alınıp satılması mümkündür. İslami bankacılıkta fon toplanırken hesap sahipleri ile kâr/zarar ilişkisi kurulmaktadır, geleneksel bankacılıkta önceden belirlenen bir faiz oranı karşılığında, ortaklığa dayanmayan bir borç-alacak ilişkisi vardır. Önemli farklılıkların olduğu bir diğer nokta da fon kullandırma aşamasıdır. İslami bankacılıkta nakit kredi kullandırılmamakta, fon; murabaha, mudarabe, icare, müşareke, karz-hasen, mal karşılığı vesaikin alım-satımı aracılığı ile kullandırılmaktadır. Geleneksel bankacılıkta ise faiz karşılığı nakdi kredi kullandırtılır. İslami bankacılık ve katılım bankacılığında üstlenilen riskler açısından da farklılıklar mevcuttur. İslami bankacılıkta müşteriler kâr ve zarara ortak oldukları için riski önceden kabul etmektedirler. Toplanan fonların reel ekonomide kullanımı esas olduğu için iki taraf açısından da risk mevcuttur. Geleneksel bankacılıkta ise ortaklık söz konusu olmadığı ve faiz esasına dayandığı için fon sağlayan taraf için risk yoktur. Geleneksel bankalarda önceden belli olan faiz oranlarında fon toplanmakta ve kredi şeklinde bu fon kullandırılmaktadır. Dolayısıyla risk banka için söz konusudur (Özulucan, Deran, 2009: 94-97).

İslami bankacılık ile ilgili teorik çalışmalar 1940'lı yıllarda başlamıştır (Aktepe, 2010:11). Teorik çalışmaların neticesinde ilk İslami Banka 1963 yılında Mısır'da kurulmuş ve İslami bankacılığın gelişimi günümüze kadar hızla devam etmiştir (Sufian vd…, 2008:1). Günümüzde İslami bankacılık faaliyetleri büyük kısmı Ortadoğu ve Güneydoğu Asya'da olmak üzere 75'den fazla ülkede gerçekleştirilmektedir. İslami bankacılık kendini faizli bankacılık sisteminin alternatifi olan faizsiz bankacılığa dayalı bir sistem olarak kabul ettirmiş özellikle son 20 yılda hem Müslüman hem de Müslüman olmayan ülkelerde hızlı bir gelişim göstermiştir (Nawi vd., 2013:143).

Türkiye finansal sisteminde İslami bankacılık modelinin karşılığı katılım bankalarıdır. Katılım bankacılığı, faizsizlik prensiplerine göre çalışan, bu prensiplere uygun her türlü bankacılık faaliyetlerini gerçekleştiren, kâr ve zarara katılma esasına göre fon toplayıp, ticaret, ortaklık ve finansal kiralama yöntemleriyle fon kullandıran bir bankacılık modeli olarak tanımlanmaktadır (TKBB, Katılım Bankacılığı Nedir…, 2010:3). Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) ise 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nda katılım bankalarını; mevduat veya katılma fonu kabul etme dışında; kredi kullandırma esas olmak üzere faaliyet gösteren ve/veya özel kanunlarla

kendilerine verilen görevleri yerine getiren kuruluşlar ile yurt dışında kurulu bu nitelikteki kuruluşların Türkiye'deki şubeleri olarak tanımlamıştır (5411 Sayılı Bankacılık Kanunu, 2005).

Dünyada ve Türkiye'de İslami bankacılık ve katılım bankacılığına olan ilginin artması sonucu bu alanda hazırlanan akademik çalışmalarda da artış gözükmektedir. Bu çalışmada Türkiye'de katılım bankacılığına ilişkin lisansüstü düzeyde hazırlanmış çalışmaların sistematik bir şekilde analizi yapılmaktadır.

Yapılan literatür taramasında İslami finans, İslami bankacılık ve katılım bankacılığı konularında daha önce yapılmış olan literatür taraması çalışmaları incelenmiştir. Said ve Elangkovan (2014:105) yaptıkları çalışmada İslami finansın etik normlarının uygulanmasının refah ve sosyal adalete etkisi üzerine literatürü incelemişlerdir ve söz konusu normların refah ve sosyal adalet üzerine olumlu etkileri olduğunu belirlemişlerdir. Bir diğer çalışmada Mohamad ve Rahman (2014:485) İslami bankacılıkta tavarruk uygulamalarına ilişkin literatür incelemesi yapmışlardır. Sonuç olarak çalışmaların bir çoğunda hukuki ve bankacılık alanında uygulama yönünün tartışıldığını ancak operasyonel sürecin yeterince tartışılmadığını tespit etmişlerdir. Ahmad, Palil, Bakar ve Dolah (2015:56) yaptıkları çalışmada İslami bankacılık ürünlerinin Müslüman İşletmelerde bilinirlik düzeyine ilişkin literatür incelemesi yapmışlardır. Yazarlar inceledikleri çalışmaların çoğunda İslami bankacılık ürünleri hakkında işletmelerin yeterli bilgiye sahip olmadıklarının belirlemişlerdir. Diaw (2015:94) global finansal krizler ile İslami bankacılığa ilişkin çalışmalara dair literatür incelemesi yapmıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre kriz nedenlerinin en önemlilerinden biri geleneksel analistlerin teknik hataları olarak belirlenmiştir. Ancak İslami finans ilkelerinin benimsenmesinin bu hataların çoğunu önleyebileceği çalışmalarda ileri sürülmektedir. Aynı yıl yapılan bir diğer çalışmada Rafay ve Sadiq (2015:323) geleneksel bankacılıktan İslami bankacılığa geçişin yaratacağı sorunlara ilişkin yapılan çalışmaları incelemişlerdir. Yazarların ulaştığı sonuç bu tür geçişler için bir çerçeve hazırlanması gerektiğidir. Böyle bir çerçeve ile geleneksel bankacılık sisteminden İslami bankacılık sistemine geçiş daha sorunsuz ve yönetilebilir olacaktır. Gumel, Othman ve Yusof (2015:45) tarafından yapılan bir çalışmada ise sosyo-psikolojik faktörler ile İslami bankacılığın benimsenmesinde gerekçeli eylem teorisi, planlı davranış teorisi, planlı davranış teorisi ayrıştırılmış teorisi ve teknoloji kabul modellerinden hangilerinin daha etkin olduğuna ilişkin yapılan çalışmalar incelenmiştir. Bulunan sonuçlara göre tüm teori ve modellerin etkinliği vardır ancak gerekçeli eylem teorisi ile teknoloji kabul modelleri özellikle öne çıkmaktadırlar. Pesendorfer ve Lehner (2016:42) tarafından gerçekleştirilen çalışmada İslami bankacılık ve İslami finansın etik açıdan alternatif bir sistem olup olamayacağına ilişkin yapılan çalışmalar incelemiştir. Elde edilen bulgulara göre yazarlar İslami bankacılık ve İslami finansın etik bir alternatif sistem olabileceği görüşüne ulaşmışlardır. Sri Lanka'da İslami bankacılığa ilişkin çalışmaları inceleyen bir literatür taraması Nirmali ve Rajapakse (2016:12) tarafından yapılmıştır. Nirmali ve Rajapakse, Sri Lanka'da İslami bankacılığın kârlılığı konusunda yapılan çalışmaların çok az sayıda olduğunu, İslami bankacılığın Sri Lanka'da yeni bir alan olması nedeniyle yayın sayısının da yeterli sayıda olmadığını tespit etmişlerdir. Yasin ve Hati (2017:151) gerçekleştirdikleri çalışmada İslami bankacılığın benimsenmesinde dindarlığın rolü üzerine bir literatür incelemesi yapmışlardır. İnceleme sonucunda dindarlığın bir etken olduğuna ancak müşterilerin hizmet kalitesi, hizmet ücretleri gibi diğer unsurlara da önem verdiklerine ulaşılmıştır. Aynı yılında gerçekleştirilen bir diğer literatür incelemesinde ise Triki ve Boujelbene (2017:25), 2011-2016 yılları arasında İslami finans teorisine ilişkin hazırlanmış çalışmaları incelemişlerdir. Çalışmaların büyük kısmında geleneksel bankacılık ile İslami bankacılığın karşılaştırıldığını ancak yapılan çalışmaların istatistiki açıdan performans farklılığı

ortaya koyamadığını, bu nedenle de kriz öncesi, kriz sonrası gibi değişkenler ekleme yoluna gittiklerini belirlemişlerdir. Aliyu, Hassan, Yusof ve Naiimi (2017:464) İslami Bankacılıkta sürdürülebilirliğe ilişkin çalışmaları incelemişlerdir. Elde ettikleri sonuçlara göre İslami bankacılıkta sürdürülebilirliğe ilişkin çalışmalar derinlemesine ampirik analiz içermeyen, büyük ölçüde kavramsal çalışmalardır. Jaafar (2018:289) tarafından yapılan çalışmada ise Malezya'da faaliyet gösteren İslami Bankalarda İslami hizmet kalitesinin önemine ilişkin bir literatür incelemesi yapılmıştır. Sonuçlara göre hizmet kalitesi rekabet avantajı elde etmede büyük önem taşımaktadır.

İslami bankacılık ve İslami finans alanında yapılmış literatür çalışmalarında görüldüğü gibi bu alanda hazırlanmış lisansüstü tezlerin içeriklerine ilişkin herhangi bir çalışma ne Türkiye'de ne de uluslararası alanda bulunmamaktadır. Alanında ilk olan bu çalışmanın birinci bölümünde dünyada İslami bankacılığın ortaya çıkışı ve gelişimi, ikinci bölümde Türkiye'de katılım bankacılığının ortaya çıkışı ve gelişimi anlatılacaktır. Üçüncü bölümde de Türkiye'de katılım bankacılığı konusuna ilişkin lisansüstü düzeyde hazırlanmış ve kabul edilmiş yüksek lisans ve doktora tezlerine ilişkin bir literatür incelemesi yapılacaktır. Çalışmanın sonuç bölümünde ise hazırlanan tezlerin içeriğine ilişkin sonuçlar paylaşılacaktır.

2. DÜNYA'DA İSLAMİ BANKACILIĞIN ORTAYA ÇIKIŞI VE GELİŞİMİ

İslami bankacılığın ortaya çıkışı İslami finans kavramına dayanmaktadır. İslami finansı, maddi ve manevi ihtiyaçlar ile kişisel ve toplumsal çıkarlar arasında denge getiren ve ekonomik faaliyetler için olumlu motivasyon sağlayan ilkelere dayalı entegre bir sosyal, ekonomik ve finansal sistem olarak tanımlamak mümkündür (Wahyudi vd…, 2015:3). İslam finansında, İslami bankaların sadece fon ihtiyacı duyan taraf ile fon talep eden taraf arasında aracı konumunda olması beklenmez. İslami bankalar, fonları ihtiyaç duyan taraflara yönlendirerek üretim, dağıtım ve tüketimi destekleyerek ekonomiyi hareket geçirmekten sorumludurlar (Wahyudi vd…, 2015:9).

İslami bankacılık ortaya çıkışında etkili olan dört neden bulunmaktadır. Bunlardan ilki ekonomik nedenlerdir. 1970'li yıllarda büyük birikimlere sahip olan Ortadoğu'daki İslam ülkeleri tasarruflarını batılı ülkelerde değerlendirmekteydiler. Bu dönemde tasarruf sahibi İslam ülkelerinin sermaye ihtiyacı olan İslam ülkelerinde tasarruflarını değerlendirmesinin iki tarafında yararına bir durum olacağı kabul edilmiştir (Uçar, 1993: 22-23). İslami bankacılığın ortaya çıkışındaki nedenlerin ikincisi sosyal nedenlerdir. İslami bankacılık ve faizsiz finans siteminin temel amaçlarından biri gelir dağılımını dengeli hale getirmektir. Ekonomik hayatın bireyi tüketime değil üretime teşvik etmesi gerekir. Bunun için de İslami bankacılıktaki kâr/zarar paylaşımı ve ticaret temeli bireyleri üretime teşvik etmektedir (Şen, 2011: 49). Politik nedenler İslami bankacılığın ortaya çıkışında etkili olan bir diğer unsurdur. Dini esasa dayalı devlet yönetimleri ve petrole bağlı olarak artan gelirleri kontrol altında tutma isteği İslami bankacılık uygulamalarının yaygınlaşmasına neden olmuştur (Eskici, 2007: 13-14). Son olarak dini açıdan faizin yasak olması İslami bankacılığın ortaya çıkmasında önemli bir etken olmuştur. İslam dini açısından faiz gelir-gider dengesini bozmakta, ülke kalkınmasını yavaşlatmaktadır (Özsoy, 1994, :52-55).

İslami bankacılığın temelini oluşturan sistem Ortadoğu'da doğmuştur. Ortaçağ'dan beri Ortadoğulu tüccarlar tefeciliği yasaklamış olan Şeriat yasalarına uygun olarak finansal faaliyetlerini sürdürmektedirler. Geliştirilen sistem faizin olmadığı ve kâr-zararın paylaşıldığı bir sistemdir. Geliştirilen bu sistem ticaretin ve diğer işletmelerin finansmanını sağlamda gerek İslam uygarlığı olarak dönemde, gerekse sonrasında etkili bir şekilde çalışmıştır. Ancak batı

ülkelerinin dünya ekonomisinde daha büyük ve önemli bir rol almaya başlamalarının sonucu olarak faiz içeren geleneksel finansal sistem etkin bir hale gelmiştir. Yakın dönemde Ortadoğu ve Asya ülkelerinin Avrupa ülkeleri için önemli ticari ortaklar haline gelmesi ile birlikte Avrupalı bankalar bu ülkelerde faaliyet göstermeye şubeler açmaya başlamışlardır. Faiz temelli bankacılığa dayanan bu sisteme karşı 1980'li yılların ortalarına kadar İslami finans modeli önemli bir büyüme gösterememiştir (Schoon, 2016:5).

1980'li yılların ortalarına kadar İslami finans alanında önemli bir büyüme olmamasının başlıca nedenlerinden biri modern İslami bankacılığın 1960'lı yılların ortalarında faaliyet geçmiş olmasıdır. İslami bankacılığa yol gösterecek olan prensipler İslam tarihinin başından beri var olmuş olsa da, modern anlamda İslami bankacılık ve İslami bankacılık uygulamaları uzun sayılamayacak bir süre önce hayat bulmuştur. İslami bankacılık alanında kurulan ilk banka 1963 yılında Mısır'da faaliyete geçen Mit Ghamr bankasıdır. Ancak bu banka 1967 yılında kapanmış ve faaliyetleri faizli bankacılık sistemi ile çalışan Mısır Ulusal Bankası'na devrolmuştur. 1970'lerin ortalarından başlayarak, Orta Doğu'ya büyük zenginlik getiren petrol fiyatlarındaki keskin artış neticesinde, geleneksel finansal çözümlere alternatif olarak, şeriatla uyumlu çözümlere olan talep büyük ölçüde artmıştır. Bu durum sonucu İslami finansal hizmetler sunan kuruluşlar, 1970'lerden başlayarak sayıca hızla artmıştır. Bu artış İslami bankacılık ve finansal hizmetler alanında düzenleyici kurum ve kuruluşların gerekliliğini de arttırmış ve 1991 yılında İslami Finansal Kuruluşlar için Muhasebe ve Denetim Organizasyonu (AAOIFI) ve 2002 yılında İslami Finansal Hizmetler Kurulu (IFSB) kurulmuştur (El Tibby, 2011:3-4).

Günümüzde İslami finans ve bankacılık sektörü büyümeye devam etmektedir. 2016 yılı sonunda dünya genelinde İslami finans kurulumlarının varlık toplamı 2,2 trilyon ABD dolarıdır. Toplam varlıkların %65'lik kısmını İran, Suudi Arabistan ve Malezya pazarları oluşturmaktadır. 2016 yılı sonu itibariyle faizsiz finans hizmeti veren 1.407 adet finansal kurum bulunmaktadır. Sektörün varlık toplamının %73'ünü faizsiz bankalar oluşturmaktadır (TKBB, Katılım Bankaları 2017:47).

3. TÜRKİYE'DE KATILIM BANKACILIĞININ ORTAYA ÇIKIŞI VE GELİŞİMİ

Türkiye'de 1983 yılına kadar katılım bankalarının kurulmasına temel olacak hukuki bir dayanak bulunmamaktaydı. Katılım bankaları için ülkemizde yasal zemin oluşturacak ilk düzenleme 1983 yılında katılım bankalarının faaliyetlerine resmi olarak izin veren 83/7506 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile olmuştur (TKBB, Finansal Yenilik…, 2009:87). 1984 yılında Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı ve TCMB'nin yayımladığı tebliğler ile de sistemin ayrıntıları düzenlenmiştir. 1983 yılında yapılan düzenlemede katılım bankalarına "Özel Finans Kurumu" adı altında faaliyet izni verilmiştir. Kararname ile verilen izin sonrasında, faizsiz anlayış içerisinde bankacılık faaliyetlerinin yapılmasına ise kurulan iki özel finans kurumu ile 1985 yılında başlanmıştır (Aras, Öztürk, 2011:170). Özel finans kurumlarına ilişkin en önemli düzenlemelerden biri 1999 yılında yaşanmış ve çıkarılan 4491 sayılı Kanun ile özel finans kurumları 4389 sayılı Bankalar Kanunu'na dâhil edilmiştir. Bu düzenleme özel finans kurumlarının banka statüsü kazanması anlamına gelmektedir.

Türkiye'de faaliyet gösteren özel finans kurumlarının isim değişikliği ile katılım bankası ismini almaları 2005 yılında Bankacılık Kanununda yapılan değişiklik ile olmuştur. 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nda katılım bankaları; "Bu kanuna göre özel cari ve katılma hesapları yoluyla fon toplamak ve kredi kullandırmak esas olmak üzere faaliyet gösteren kuruluşlar ile yurt dışında kurulu bu nitelikteki kuruluşların Türkiye'deki Şubeleri" olarak tanımlanmıştır (5411 Sayılı Bankacılık Kanunu, 2005). Bu tanım incelendiğinde İslami bankacılık kavramını tam olarak

karşılamadığı görülmektedir. Daha önce üzerinde durulduğu gibi İslami bankacılıktan beklenen ekonomiye katkı sağlaması, sağlayacağı faydadan sadece refah düzeyi yüksek kesimlerin değil ekonominin tüm üyelerinin faydalanabilmesidir. Ülkemizde katılım bankacılığı için yapılan tanımda ise katılım bankalarının ekonomi ve sosyal düzen açısından rolleri üzerinde durulmamıştır. Ülkemizdeki tanımda katılım bankaları sadece faaliyet şekilleri ile ele alınmıştır.

2018 yılı itibarıyla Türkiye'de faaliyet gösteren 5 adet katılım bankası bulunmaktadır. 2017 yılı sonunda bu bankaların toplam şube sayısı 1.032'dir ve Türkiye'deki tüm bankacılık sektörü şube ağının %8'ini oluşturmaktadır. Katılım bankalarının çalışan sayısı toplam 15.029 kişidir. Katılım bankalarının 2017 yılı sonunda toplam aktifleri 160.136 milyon TL'dir ve tüm sektör içindeki payı %4,9'dur. Katılım bankalarının 2017 yılında topladıkları fonlar 105.310 milyon TL, kullandırdıkları fonlar ise 106.733 milyon TL'dir. Toplanan fonların kullandırılan fonların Türk bankacılık sektörü içindeki payı sırasıyla %6,1 ve %5'dir (TKBB, Katılım Bankaları, 2017:45). Aşağıdaki tabloda Türkiye'de faaliyet gösteren katılım bankalarının 2005 yılından 2017 yılına kadar olan süreçte aktif toplamlarının, toplanan fonların, kullandırılan fonların ve özkaynaklarının tüm bankacılık sektörü içindeki payları sunulmuştur.

Tablo 1. Katılım Bankalarının Toplam Bankacılık Sektörü İçindeki Payı

Yıllar	Aktif Toplamının Sektördeki Payı (%)	Toplanan Fonların Sektördeki Payı (%)	Kullandırılan Fonların Sektördeki Payı (%)	Özkaynakların Sektördeki Payı (%)
2005	2,44	3,19	4,63	1,74
2006	2,75	3,47	4,60	2,62
2007	3,35	4,02	5,22	3,12
2008	3,52	4,06	5,13	4,31
2009	4,03	5,14	5,95	3,99
2010	4,31	5,36	5,79	4,06
2011	4,61	5,64	5,80	4,28
2012	5,13	6,15	6,03	4,06
2013	5,55	6,48	6,24	4,57
2014	5,23	6,19	5,44	4,16
2015	5,10	6,00	5,20	4,00
2016	4,87	5,58	4,78	3,82
2017	4,90	6,10	5,00	3,80

Kaynak: * TKBB

Yukarıdaki tablo incelendiğinde katılım bankacılığı alanında 2011 yılından günümüze kadar bir durgunluk olduğu, %5 civarında olan sektör paylarının önemli değişiklikler yaşamadığı görülmektedir. Katılım bankacılığının Türkiye'de neden istenen düzeye henüz ulaşamamış olduğuna ilişkin öne sürülebilecek nedenler bulunmaktadır. Öncelikle ülkemizde katılım bankacılığına ilişkin yapılmış olan düzenlemeler ile İslami finans ve İslami bankacılık arasında farklılıklar bulunmaktadır. Örneğin ülkemizde katılım bankaları için tanımlanmış olan fon kullandırma yöntemleri ile uluslararası alanda İslami bankacılıkta kullanılan yöntemler arasında hem isimlendirme açısından farklılıklar bulunmakta hem de ülkemizde çok daha az sayıda yöntem kullanılmaktadır. Bunun yanı sıra ülkemizde katılım bankaları fon kullandırmada büyük oranda bireysel/kurumsal finansman desteği yönteminden faydalanmaktadır ve diğer yöntemlere çok az başvurulmaktadır. Ayrıca ülkemizde katılım bankaları için bir tekdüzen hesap planı mevcut olsa da bu hesap planı geleneksel bankacılık hesap planı ile benzer bir yapıya

sahiptir ve katılım bankalarının faaliyetleri uygun özelliklere sahip değildir. Türkiye'de katılım bankacılığına ilişkin bir diğer sorun da kâr payının faiz ile aynı olduğu algısından kaynaklanmaktadır. Bu durum faiz ve kâr payı oranlarının çoğu zaman birbirine yakın olmasından dolayı ortaya çıkmakta ve katılım bankacılığının toplumdaki algısı açısında da olumsuz etkiler yaratmaktadır. Bu durumun en önemli nedeni iki tür bankacılığın da aynı piyasa ve ekonomide faaliyet göstermeleridir. Faiz ve kâr payı arz ve talebe göre piyasa tarafından belirlenirler ve bankalar arasındaki rekabet nedeniyle birbirlerine yakın seviyede olurlar. İki tip bankacılık sisteminin gelirleri belirleyen temel faktörlerin yakınlığı (faiz ve kâr payı) tasarruf sahiplerine dağıtılacak faiz veya kâr payının da birbirine yakın olmasına neden olmaktadır (TKBB, 2010: 6). Katılım bankacılığının bu temel sorunları giderildiğinde sektörün daha iyi anlaşılabilmesi ve büyüme gösterebilmesi mümkün olacaktır.

4. TÜRKİYE'DE KATILIM BANKACILIĞI KONUSUNDA HAZIRLANMIŞ YÜKSEK LİSANS VE DOKTORA TEZLERİNİN ANALİZİ

Türkiye'de katılım bankacılığına ilişkin lisansüstü düzeyde çalışmalar 1980'li yıllarda başlamıştır. Katılım bankacılığının dünyada ve Türkiye'de artan önemi ve pazar payı ile doğru orantılı olarak yapılan lisansüstü çalışma sayısı da 1980'li yıllardan günümüze kadar artış göstermiştir. Dikkat edilmesi gereken bir nokta Türkiye'de katılım bankası isminin 2005 yılında kullanılmaya başlamış olmasıdır. Katılım bankalarının 2005 yılından önce özel finans kurumu olarak adlandırılması nedeniyle 2007 yılına kadar yazılmış olan tezlerin birçoğunda katılım bankacılığı ismi tez başlığında yer almamaktadır.

4.1. Araştırmanın Metodolojisi

Bu çalışmanın amacı Türkiye'de 1987 yılından itibaren katılım bankacılığına ilişkin yazılmış olan yüksek lisans ve doktora tezlerinin içerik açısından analizini yapmaktır. Bu amaç doğrultusunda Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı(YÖK)'nın Tez Merkezi veri tabanından faydalanılmıştır. Bu veri tabanında Türkiye'de yayınlamış olan yüksek lisans ve doktora düzeyindeki tezler bulunmaktadır. Türkiye'de yayınlanmış olan tüm tezlerin söz konusu veri tabanına yükselmiş olması bir zorunluluktur. Tezlerin tamamının diğer kullanıcılara açık olması gibi bir zorunluluk ise bulunmamaktadır. Ancak tezler kapalı dahi olsa tezlere ilişkin yazar, tez ismi, yıl, danışman, özet ve anahtar kelimeler bilgilerine veri tabanından ulaşmak mümkündür.

Bu çalışmada literatür incelemesi yapılırken "Özel Finans", "Özel Finans Kurumu", "Özel Finans Kurumları", "Katılım", "Katılım Bankası", "Katılım Bankaları" ve "Katılım Bankacılığı" anahtar kelimeleri ile veri tabanında arama yapılmıştır. Arama için herhangi bir zaman aralığı belirtilmemiş ve ulaşılan ilk tezin yayınlanma yılı olan 1987 yılından 2018 yılına kadar toplam 229 teze ulaşılmıştır. Katılım bankacılığı alanında 1987 yılından günümüze kadar hazırlanmış olan 229 tezin 157 tanesi erişime açık, 72 tanesi ise erişime kapalı tezdir.

4.2. Yüksek Lisans Ve Doktora Tezlerinin Analizi

YÖK Tez veri tabanında yapılan inceleme sonucunda ilki 1987 yılı olmak üzere katılım bankacılığı alanında yazılan 229 tane teze ulaşılmıştır. Bu tezlerin yıllara ve yazarların cinsiyetine göre dağılımı Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 2. Katılım Bankacılığı Alanında Yazılmış Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

	Erişime Açık	Erişime Kapalı	Toplam	Yüzde
2018	8	0	**8**	**%3,49**
2017	16	12	**28**	**%12,23**
2016	28	10	**38**	**%16,59**
2015	19	1	**20**	**%8,73**
2014	18	0	**18**	**%7,86**
2013	13	0	**13**	**%5,68**
2012	6	0	**6**	**%2,62**
2011	10	0	**10**	**%4,37**
2010	9	0	**9**	**%3,93**
2009	3	0	**3**	**%1,31**
2008	7	0	**7**	**%3,06**
2007	8	0	**8**	**%3,49**
2006	6	1	**7**	**%3,06**
2005	0	2	**2**	**%0,87**
2004	1	1	**2**	**%0,87**
2003	0	2	**2**	**%0,87**
2002	1	9	**10**	**%4,37**
2001	0	1	**1**	**%0,44**
2000	0	1	**1**	**%0,44**
1999	0	4	**4**	**%1,75**
1998	2	5	**7**	**%3,06**
1997	1	3	**4**	**%1,75**
1996	0	2	**2**	**%0,87**
1995	0	4	**4**	**%1,75**
1994	0	2	**2**	**%0,87**
1993	0	3	**3**	**%1,31**
1992	0	2	**2**	**%0,87**
1991	0	2	**2**	**%0,87**
1990	0	1	**1**	**%0,44**
1989	0	1	**1**	**%0,44**
1988	1	2	**3**	**%1,31**
1987	0	1	**1**	**%0,44**
Toplam	**157**	**72**	**229**	**%100,00**

Tablo 1 incelendiğinde katılım bankacılığına ilişkin yazılan tez sayısının son beş yılda artış gösterdiği ve en yüksek orana 2016 ve 2017 yıllarında ulaştığı görülmektedir. 2018 yılı içinde hazırlanmış ancak henüz kabul edilmemiş veya YÖK veri tabanına yüklenmemiş tezler olabileceği için 2018 yılı açısından sağlıklı bir değerlendirme yapmak mümkün değildir.

Hazırlanmış tezlerin erişime açık veya kapalı olması ve yazarın cinsiyetine göre ayrımı Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 3. Katılım Bankacılığı Alanında Yazılmış Tezlerin Erişime ve Yazarın Cinsiyetine Göre Dağılımı

Erişime Açık	Erişime Kapalı	Toplam	Kadın Yazar	Erkek Yazar	Toplam
157	72	**229**	50	179	**229**
%68,56	%31,44	**%100,00**	%21,83	%78,17	**%100,00**

Katılım bankacılığı alanında yazılmış 229 tane tezin % 69'luk kısmı erişime açıktır. Bunun anlamı araştırmacıların bu konuya ilişkin çalışmalara veri tabanından ulaşabileceğidir. Öte yandan hazırlanan çalışmaların 50 tanesi bayan yazarlar, 179 tanesi ise erkek yazarlar tarafından hazırlanmıştır. Konuya ilişkin tez hazırlamış erkek yazarların yüzdesi %78'dir ve tezlerin büyük kısmının erkek yazarlar tarafından hazırlandığı görülmektedir.

Hazırlanmış olan lisansüstü tezlere ilişkin çalışmanın devamındaki incelemeler erişime açık olan 157 tez için yapılmıştır. Bunun nedeni erişime kapalı olan tezlerde anahtar kelimelere, ait olduğu anabilim veya bilim dalına ve tezin içeriğine ulaşılamamış olmasıdır.

Erişime açık olan tezlerde ilk olarak tezlerin hangi enstitüye, anabilim dalına ve varsa bilim dalına ait olduğu incelenmiştir. Bu incelemenin sonuçları Tablo 3'de sunulmuştur.

Tablo 4. Erişime Açık Tezlerin Enstitü, Anabilim Dalı Ve Bilim Dalı'na Göre Dağılımı

Sosyal Bilimler Enstitüsü		**135**
İşletme Anabilim Dalı (ABD)		**78**
İşletme Bilim Dalı BD	45	
Muhasebe - Finans BD	14	
Finans BD	6	
Uluslararası Finans Ve Katılım Bankacılığı BD	6	
Üretim Yönetimi Ve Pazarlama BD	3	
Muhasebe BD	2	
Finansal Piyasalar Ve Yatırım Yönetimi BD	1	
İşletme Programı	1	
İktisat ABD		**25**
İktisat BD	16	
İktisat Politikası BD	3	
İktisat BD	2	
İktisat Tarihi BD	1	
İktisat Teorisi BD	1	
İktisat YL Programı	1	
Para Ve Banka BD	1	
Ekonomi Ve Finans ABD		**4**
Bankacılık Ve Sigortacılık BD	2	
Bankacılık Ve Sigortacılık İşletmeciliği YL Programı	2	
Finansman ABD		**4**
İşletme Yönetimi ABD		**3**
Bankacılık Ve Finans YLP		**2**
Finans Ve Bankacılık ABD		**2**

İslam Ekonomisi Ve Finansı ABD		**2**	
Sermaye Piyasaları Ve Finans ABD		**2**	
Uluslararası Ticaret ABD		**2**	
Bankacılık ABD		**1**	
Çalışma Ekonomisi Ve Endüstri İlişkileri ABD		**1**	
Çalışma Ekonomisi Ve Sosyal Siyaset BD	1		
Felsefe Ve Din Bilimleri ABD		**1**	
Hukuk ABD		**1**	
Kamu Yönetimi ABD		**1**	
Siyaset Ve Sosyal Bilimler BD	1		
Maliye ABD		**1**	
Mali Hukuk BD	1		
Özel Hukuk BD	1		
Sosyoloji ABD		**1**	
Ortadoğu Ekonomi Politiği ABD		**1**	
Temel İslam Bilgileri ABD		**1**	
Ticaret Hukuku ABD		**1**	
Uluslararası Bankacılık Ve Finans ABD		**1**	
Uluslararsı Finans Ve Bankacılık YL Programı	1		
Bankacılık Ve Sigortacılık Enstitüsü			**9**
Bankacılık ABD		**9**	
Eğitim Bilimleri Enstitüsü			**9**
İşletme Eğitimi ABD		**9**	
Bankacılık Eğitimi BD	8		
İşletme Eğitimi BD	1		
Finans Enstitüsü			**3**
Finans ABD		**3**	
İşletme Enstitüsü			**1**
İşletme ABD		**1**	
Toplam			**157**

Tablo 3 incelendiğinde katılım bankacılığına ilişkin en fazla çalışmanın Sosyal Bilimler Enstitüsünde yapıldığı görülmektedir. Sosyal Bilimler Enstitüsünü Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü ile Eğitim Bilimleri Enstitüsü izlemektedir. Tablo 4'de erişime açık tezlerin yüzdesel olarak dağılımı sunulmuştur.

Tablo 5. Erişime Açık Tezlerin Yüzdesel Olarak Dağılımı

Sosyal Bilimler Enstitüsü		%85,99
İşletme ABD	%49,68	
İktisat ABD	%15,92	
Diğer	%20,38	
Eğitim Bilimleri Enstitüsü		%5,73
Bankacılık Ve Sigortacılık Enstitüsü		%5,73
Finans Enstitüsü		%1,91
İşletme Enstitüsü		%0,64
Toplam		**%100,00**

Erişime açık tezlerin yüzdesel olarak %86'lık kısmı Sosyal Bilimler Enstitüsünde hazırlanmıştır. Bu enstitüde en fazla tezin hazırlandığı anabilim dalları %50 ile İşletme Anabilim Dalı, %16 ile İktisat Anabilim Dalıdır. Diğer enstitülerin tezler içindeki ağırlığı Sosyal Bilimler Enstitüsüne göre oldukça düşüktür.

Tablo 3 incelendiğinde erişime açık tezlerin bir kısmının bilim dalı altında değil sadece anabilim dalları altında hazırlandığı görülmektedir. Bunun yanı sıra bazı tezlerde ise anabilim dalı ile bilim dalı aynı isme sahiptir. Ancak İşletme Bilim Dalı altında hazırlanmış bir tezin alanı muhasebe, finans veya başka bir alan olabilmektedir. Bu nedenle tezlerin alanlarına göre dağılımını görebilmek için erişime açık olan tüm tezlerin isimleri ve içerikleri incelenmiş, sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Tablo 6. Erişime Açık Tezlerin Alanlarına Göre Dağılımı

Alan	**Tez Sayısı**	**Yüzdesel Dağılım**
Finans/Muhasebe	58	%36,94
Bankacılık/Sigortacılık	30	%19,11
İktisat/Ekonomi	26	%16,56
Pazarlama/Üretim/Sayısal Yöntemler	15	%9,55
Hukuk	14	%8,92
İnsan Kaynakları/Yönetim/Örgütsel Davranış	10	%6,37
Eğitim	2	%1,27
Sosyoloji	2	%1,27
Toplam	**157**	**%100,00**

Tablo 5 incelendiğinde günümüze kadar katılım bankacılığı konusunda yazılmış ve erişime açık olan tezlerin alan olarak en fazla finans ve muhasebe alanında olduğu görülmektedir. Finans ve muhasebe alanlarını bankacılık, sigortacılık, iktisat ve ekonomi alanlarında yazılmış tezler takip etmektedir.

Erişime açık tezler alanlarına göre analiz edildikten sonra bir sonraki adımda tezler tez konularına göre incelenmiştir. Konularına göre tezlerin inceleme sonuçları Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 7. Erişime Açık Tezlerin Konularına Göre Dağılımı

Tez Konusu	Tez Sayısı	Yüzdesel Dağılım
Türkiye'de Özel Finans Kurumları Ve Katılım Bankacılığı Uygulamaları	51	%32,48
Katılım Bankalarında Performans/Kârlılık/Etkinlik Analizi	31	%19,75
Sukuk/Opsiyon Ve Diğer Finansal Araçlar	17	%10,83
Hizmet Kalitesi/Müşteri Memnuniyeti	10	%7,64
Personel Eğitimi/Kurumsal Bağlılık	10	%6,37
Katılım Bankacılığını Tercih Nedenleri/Müşteri Özellikleri	7	%6,37
Risk/ İç Denetim	6	%4,46
Katılım Bankacılığında Hukuki Düzenlemeler	4	%3,82
Katılım Bankalarında Pazarlama Faaliyetleri	3	%2,55
Katılım Bankacılığında Sigortacılık	3	%1,91
Katılım Bankalarında İnsan Kaynakları Yönetimi	3	%1,91
Diğer	12	%1,91
Toplam	**157**	**%100,00**

Erişime açık tezler konularına göre incelendiğinde Türkiye'de özel finans kurumları ve katılım bankacılığı uygulamalarının %32'lik oran ile en fazla üzerinde çalışılan konu olduğu görülmektedir. Katılım bankacılığı ile ilgili diğer tez konuları ile karşılaştırıldığında katılım bankacılığına daha genel bir çerçeveden bakılan bu konuda ağırlıklı olarak katılım bankalarının fon toplama yöntemleri, fon kullandırma yöntemleri, dünyada ve Türkiye'deki gelişimlerine değinilmiştir. Diğer konularda ise günümüze kadar toplam 106 erişime açık tez hazırlanmıştır ve ağırlığı %68'dir. Diğer tez konuları içinde en fazla üzerinde çalışılan konu katılım bankalarının performans, kârlılık ve etkinliğini ölçmeye yönelik çalışmalar olmuştur. Türkiye'de özel finans kurumları ve katılım bankacılığı uygulamaları dışında kalan tüm konular alanında daha özellikli konular olarak dikkat çekmektedir.

Erişime açık tezlere ilişkin bir diğer inceleme de anahtar kelimeler esas alınarak yapılmıştır. İnceleme esnasında anahtar kelimelerin aşırı düzeyde çeşitlilik gösterdiği tespit edilmiştir. Bu nedenler 558 tane anahtar kelime içinden sadece 5 veya daha fazla kullanılmış olan anahtar kelimeler aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 8. Erişime Açık Tezlerde En Sık Kullanılmış Olan Anahtar Kelimeler

ANAHTAR KELİMELER	KULLANIM SAYISI
Katılım Bankacılığı	48
Katılım Bankaları/Katılım Bankası	43
İslami Bankacılık/İslam Bankacılığı/Faizsiz Finans Sistemi/İslami Finans	33
Faizsiz Bankacılık	29
Banka/Bankacılık/Bankacılık Sistemi	18
Mevduat Bankaları/Mevduat Bankası/Ticari Banka/Ticari Bankacılık/Klasik Bankacılık/Geleneksel Bankacılık	17
Sukuk	14
Özel Finans Kurumu/Özel Finans Kurumları	13

Verimlilik/Performans/Performans Değerlendirmesi/Karşılaştırmalı Performans Analizi	13
Müşteri Memnuniyeti/Müşteri Memnuniyeti Ölçümü/Müşteri Sadakati/Müşteri Memnuniyeti ve Sadakati	12
Finansal Performans	7
Örgütsel Bağlılık/Güven	7
Faiz	6
Fon Kullandırma Yöntemleri	5
Kredi	5

Tablo 7'de de görüldüğü gibi en sık kullanılan anahtar kelimeler "katılım bankacılığı", "katılım bankaları", "katılım bankası", "İslami bankacılık", "İslam bankacılığı", "faizsiz finans sistemi", "İslami finans" ve "faizsiz bankacılık" kelimeleri olmuştur.

Erişime açık tezlerde incelenen diğer bir noktada hazırlanan tezlerde istatistiki teknikler kullanılıp kullanılmadığıdır. İncelemenin sonuçları Tablo 8'de sunulmuştur.

Tablo 9. Erişime Açık Tezlerde İstatistiki Teknik ve Diğer Karar Verme Yöntemleri Kullanılma Sayısı

İstatistik Teknikleri Kullanılmıştır	50	%31,85
Çok Kriterli Karar Verme Yöntemleri Kullanılmıştır	20	%12,74
İstatistik Teknikleri ve Çok Kriterli Karar Verme Yöntemleri Kullanılmamıştır	87	%55,41
Toplam	**157**	%100,00

Erişime açık 157 tezin 50 tanesinde istatistiki yöntemler kullanılmıştır. Bu sayı erişime açık tezlerin %32'sini ifade etmektedir. Tezlerin %13'ünde çok kriterli karar verme yöntemleri kullanılmıştır. Tablo 8'de görüldüğü gibi erişime açık tezlerin %55 oran ile yarısından fazlasında istatistiki teknikler kullanılmamıştır. Bu sonuçlara göre katılım bankacılığı konusuna ilişkin lisansüstü tezlerde çoğunlukla istatistik teknikler kullanılmadığı görülmektedir.

İstatistik tekniklerinden faydalanılan 50 tane tezde hangi istatistiki tekniklerin kullanıldığı aşağıdaki tabloda sunulmuştur. Toplam istatistik tekniği sayısının tez sayısı olan 50'den fazla olmasının nedeni bazı tezlerde birden fazla istatistik tekniği kullanılmış olmasıdır.

Tablo 10. Kullanılan İstatistik Teknikleri

Kullanılan İstatistiki Teknikler	**Kullanım Sayısı**
ANOVA	19
Regresyon Analizi(Basit Doğrusal, Çoklu)	8
T-Testi	8
Ki-Kare Testi	7
Faktör Analizi	5
Panel Veri Analizi	5
Birim-Kök Testi	3
Kruskal Wallis Testi	3
Lojistik Regresyon Analizi	2

Mann Whitney U Testi	2
Vektör Oto-Regresyon(VAR)	2
Doğrulayıcı Faktör Analizi(DFA)	1
Survival Analizi	1
Toplam	**66**

50 adet tezde en çok faydalanılan yöntem ANOVA analizi olmuştur. Bunun yanı sıra regresyon teknikleri, T-testi ve ki-kare analizi de sıklıkla faydalanılan diğer tekniklerdir.

Çok kriterli karar verme yöntemleri kullanılmış olan çalışmalarda, tercih edilen yöntemler Tablo 10'da sunulmuştur.

Tablo 11. Kullanılan Çok Kriterli Karar Verme Yöntemleri

Kullanılan Çok Kriterli Karar Verme Yöntemi	**Kullanım Sayısı**
Veri Zarflama Analizi	10
TOPSIS Yöntemi	7
Analitik Hiyerarşi Prosesi	2
Multımoora	1
Toplam	**20**

Erişime açık tezlerde incelenen bir diğer unsur da çalışmalarda anket uygulanıp uygulanmadığıdır. Anket uygulanan tez sayısına ilişkin bilgiler Tablo 11'de yer almaktadır.

Tablo 12. Anket Uygulanan ve Uygulanmayan Tez Sayıları

Anket Uygulanan Çalışmalar	52	%33,12
Anket Uygulanmayan Çalışmalar	105	%67,88
Toplam	**157**	**%100,00**

157 adet tezin 52 tanesinde anket uygulanırken 105 tezde yani erişime açık tezlerin %67'lik kısmında anket uygulanmamıştır. Tabloda da görüldüğü gibi katılım bankacılığına ilişkin lisansüstü çalışmalarda genel olarak anket uygulaması tercih edilmemektedir.

Anket uygulanan tezler belirlendikten sonra incelenen bir diğer nokta da anket çalışmasının örnekleminin ne olduğudur. Yapılan inceleme sonuçları Tablo 12'de sunulmuştur.

Tablo 13. Anket Uygulanan Örneklem Sayıları

Örneklem	**Uygulanma Sayısı**
Müşteriler	25
Çalışanlar	21
Diğer	6
Toplam	**52**

Anket uygulamasına başvurulduğunda seçilen örneklemlerin ne olduğu incelendiğinde ağırlıklı olarak müşteri veya çalışanlara anket uygulandığı görülmektedir. Anket uygulanan 52 tezden 46 tanesinde bu iki örneklem üzerinde anket çalışması yapılmıştır.

4.3. Analiz Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Çalışmada katılım bankacılığı alanında yazılmış 229 adet tez incelenmiştir. Ancak tezlerin 157 tanesinin erişime açık tez olması nedeniyle erişme kapalı olan tezler sadece hazırlanma yılı ve yazarın cinsiyeti açısından değerlendirilebilmiştir.

Konuya ilişkin ilk tezin yazıldığı 1987 yılından itibaren yıl bazında tez sayıları incelenmiştir. 1987-1989 yılları arasında yazılan tez sayısı 5, 1990-1999 yılları arasında yazılan tez sayısı 31, 2000-2009 yılları arasında yazılan tez sayısı 43, 2010-2018 yılları arasında yazılan tez sayısı 150'dir. Bu durum katılım bankacılığının Türkiye'de ve dünyada giderek ilgi duyulan bir konu haline gelmesi ile paralellik göstermekte ve ülkemizde konuya ilişkin yazılan tez sayısında 2010 yılından itibaren ciddi bir artış görülmektedir.

Katılım bankacılığı konusunda yazılmış tezler yazarların cinsiyetleri açısından incelendiğinde erkek yazarlı tezlerin daha büyük bir paya sahip olduğu görülmektedir. Toplam tezler içinde erkek yazarlı tezlerin ağırlığı %78, kadın yazarlı tezlerin ağırlığı ise %22'dir. Tezler onar yıllık dilimlerde incelediğinde de benzer sonuçlara ulaşılmaktadır.

Konuya ilişkin tezler enstitü, anabilim dalı ve bilim dalı esas alınarak incelendiğinde beklenildiği gibi tezlerin ağırlıklı olarak sosyal bilimler enstitüsü bünyesinde yazıldığı görülmüştür. Erişime açık tezlerin %86'lık kısmı sosyal bilimler enstitüsü bünyesinde hazırlanmıştır. Bu enstitü içindeki anabilim dallarına göre ayrım yapıldığında ise %50'lik pay ile İşletme ABD en fazla tezin hazırlandığı anabilim dalıdır. Tezler alanları açısından ele alındığında, en fazla tez yazılan alanın %37 ile finans ve muhasebe alanı olduğu görülmektedir. Bankacılık ve sigortacılık alanında %19, iktisat ve ekonomi alanında ise %17 oranında tez yazılmıştır.

Katılım bankacılığı konusunda hazırlanmış tezlerin konuları incelenmiş ve en fazla çalışmanın katılım bankacılığının Türkiye'deki uygulamaları olduğu belirlenmiştir. Bir diğer üzerinde sıklıkla çalışılan konu da katılım bankalarının performanslarının, verimliliklerinin ve etkinliklerinin ölçülmesidir. Ayrıca sukuk, opsiyon ve finansal araçlar konusunda da tezler hazırlanmıştır. Bu üç konuda hazırlanmış olan toplam tez sayısı 99'dur ve tüm erişime açık tezler içinde payı %63'tür. Bu çerçevede bakıldığında üzerinde çalışılan konuların ağırlıklı olarak işletme konuları olması tezlerin önemli bir kısmının sosyal bilimler enstitüsü bünyesinde hazırlanmış olmasını açıklamaktadır.

Yapılmış çalışmalar incelendiğinde %45'lik kısmın nicel, %55'lik kısmının nitel çalışmalar olduğu tespit edilmiştir. Nicel çalışmaların 50 tanesi istatistik teknikler kullanılarak hazırlanmış, 20 tanesi ise çok kriterli karar verme yöntemleri kullanılarak hazırlanmıştır. Nitel çalışma sayısı 87'dir ve katılım bankacılığına ilişkin çalışmaların yarısından fazlasının nitel çalışma olduğu tespit edilmiştir. İstatistik teknikleri kullanılmış olan nicel çalışmalarda en fazla tercih edilen teknik ANOVA analizi olmuştur. Çok kriterli karar verme yöntemleri kullanılmış olan 20 adet çalışmada en çok tercih edilen yöntem veri zarflama analizidir ve 10 kez kullanılmıştır. Bir diğer sıkça kullanılan yöntem ise TOPSIS yöntemidir ve 7 kez kullanılmıştır.

Son olarak erişime açık tezler anket çalışması uygulanıp uygulanmadığı açısından incelenmiştir. Tezlerin %33'ünü temsil eden 52 tezde anket çalışması uygulanmıştır. Ancak anket çalışması yapılan tezlerin konuları incelendiğinde ağırlıklı olarak belirli bir konu üzerinde anket çalışması yapılmadığı ve konuların çeşitlilik gösterdiği belirlenmiştir. Anket çalışması yapılan 52 tezden 25 tezde anket müşterilere, 21 tezde ise çalışanlara uygulanmıştır. Buradan da görüleceği gibi

katılım bankacılığı tezlerinde anket uygulamaları çok büyük bir oranda müşteri veya çalışanlar üzerinedir.

SONUÇ

İslami bankacılık ve Türkiye'deki karşılığı olan katılım bankacılığı gerek dünyada gerekse ülkemizde giderek artan bir öneme sahiptir. Konuya ilişkin artan bu öneme paralel olarak yapılan akademik çalışmaların sayısında da artış görülmektedir. Bu çalışmada amaçlanan katılım bankacılığı alanında Türkiye'de hazırlanmış olan lisansüstü tezlerin içeriklerini analiz etmektir.

Çalışmanın en önemli kısıtı hazırlanmış olan 229 adet tezin tamamının erişime açık olmamasıdır. Erişime açık tez sayısı 157'dir ve analizlerin büyük bir kısmı erişime açık tezler kullanılarak yapılmıştır. Analiz sonuçları değerlendirildiğinde hazırlanan tez sayısında özellikle son yıllarda ciddi bir artış olduğu görülmüştür. Dünyada ve Türkiye'de konunun artan önemi dikkate alındığında tez sayısında yaşanan artış da şaşırtıcı bir durum olarak değerlendirilemez. Gelecek yıllarda da bu artışın devam etmesi beklenebilir.

Bir diğer dikkat çekici nokta ise tezlerin büyük oranda sosyal bilimler, özellikle de işletme alanında yazılmasıdır. En çok tez yazılan alan ise finans ve muhasebe alanı olmuştur. Beklenen bu durumun yanı sıra hukuk, sosyoloji, eğitim alanlarında da tezler yazılmıştır ve katılım bankalarının ülkemizde artan önemi göz önüne alındığında bu alanlarda ilerleyen dönemlerde tez sayısında artış olması şaşırtıcı olmayacaktır.

Yapılan çalışmaların analizi sonucunda nicel içerikli çalışmaların nitel çalışmalara göre daha az sayıda olduğu güze çarpmaktadır. Katılım bankacılığının ülkemiz için yeni bir konu olmasından ötürü yapılan çalışmaların büyük bir kısmı katılım bankacılığı felsefesi ve uygulamalarını anlatan nitel çalışmalardır. Konunun ülkemizde daha iyi bilinir hale gelmesi ile birlikte nicel ağırlıklı çalışmaların artması beklenebilir.

Gelecek çalışmalarda erişime kapalı olan tezlerin yazarlarından tezler talep edilerek analiz edilen tez sayısı arttırılabilir ve buna ek olarak katılım bankacılığı alanında yayınlanmış olan makaleler de dikkate alınarak analiz edilen çalışma sayısı genişletilebilir.

KAYNAKÇA

4491 Sayılı Bankalar Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun, 17.12.1999 tarihli ve 23911 sayılı Resmi Gazete, Geçici Madde: 3.

5411 Sayılı Bankacılık Kanunu, 19.10.2005 tarihli ve 25983 sayılı Mükerrer Resmi Gazete, madde: 3.

AHMAD, M., PALIL, R., ABU BAKAR, A.B., DOLAN, N.H., (2015), "Literature Review on the Knowledge of Islamic Banking Products Among Muslim Entrepreneurs", International Journal of Business, Economics and Law, Vol.6, Issue.2,53-56.

AKTEPE, İ.E., (2010), İslâm Hukuku Çerçevesinde Finansman ve Bankacılık, TKBB Yayınları, İstanbul.

ALIYU, S., HASSAN, M.K., YUSOF, R.M.Y., NAIIMI, N., (2017), "Islamic Banking Sustainability: A Review of Literature and Directions for Future Research", Emerging Markets Finance & Trade, Vol.53, s.440-470.

ARAS, O.N., ÖZTÜRK, M., (2011), "Reel Ekonomiye Katkıları Bakımından Katılım Bankalarının Kullandırdığı Fonların Analizi", Ekonomi Bilimleri Dergisi, Cilt:3, No:2, s.167-179.

DIAW, A., (2015), "The Global Financial Crisis and Islamic Finance: A Review of Selected Literature", Journal of Islamic Accounting and Business Research, Vol.6, No.1, 94-106.

EL TIBY, A.M., (2011), Islamic Banking: How to Manage Risk and Improve Profitability, John Wiley & Sons, Canada

ESKİCİ, M.,M., (2007), "Türkiye'de Katılım Bankacılığı Uygulaması ve Katılım Bankalarının Müşteri Özellikleri", Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta

Finansal Yenilik Ve Açılımlar İle Katılım Bankacılığı,(2009), TKBB Yayınları, İstanbul

GUMEL, A.M., OTHMAN, M.A., YUSOF, R.M.,(2015), "Critical Insight into an Integrated Lıterature Review on Customers's Adoptation of Islamic Bnaking Research", International Journal of Scientific Research and Innovative Technology, Vol.2, No.2, s.37-45.

JAAFAR, I., (2018), "Literature Review on the Importance of Islamic Service Quality Model on Malaysian Banking Firms: A Key Towards Achieving Competitive Advantage", International Journal of Economics, Commerce and Management, Vol.6, Issue.6, s.277-293.

Katılım Bankacılığı Nedir? Nasıl Çalışır?, (2010), TKBB Yayınları.

Katılım Bankaları 2017, (2018), TKBB Yayınları.

MOHAMAD, N., RAHMAN, A.A., (2014), "Tawarruq Application in Islamic Banking: A Review of the Literature", International Journal of Islamic and Middle Eastern Finance and Management, Vol.7, No.4, s.485-501.

NAWI, F.A.M., YAZID, A.S., MOHAMMED, M.O., (2013), "A Critical Literature Review for Islamic Banks Selection Criteria in Malaysia", International Business Research, Vol:6, No:6, 2013, s.143-151.

NIRMALI, K.D.H., RAJAPAKSE, R.P.C.R., (2016), "Islamic Banking in Sri Lanka – A Literature Review", EPRA International Journal of Multidiciplinary Research, Vol.2, Issue.10, s.10-13.

ÖZSOY, İ., (1994), Faiz ve Problemleri, Nil Yayınları, İzmir

ÖZSOY, Ş., (2012), Sağlıklı Bankacılık Modeli İle Katılım Bankacılığına Giriş, Biltur Basım Yayın ve Hizmet A.Ş., İstanbul.

ÖZULUCAN, A., DERAN, A., (2009), "Katılım Bankacılığı ile Geleneksel Bankaların Bankacılık Hizmetleri ve Muhasebe Uygulamaları Açısından Karşılaştırılması", Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt:6, Sayı:11, s.85-108.

PESENDORFER, J., LEHNER, O., (2016), "Islamic Banking and Finance As an Ethical Alternative: A Systematic Literature Review", ACRN Oxford Journal of Finance and Risk Perspectives, Nol.5, No.2, s.42-64.

RAFAY, A., SADIQ, R., (2015), "Problems and Issues in Transformation From Convertional Banking to Islamic Banking: Literature Review For The Need Of a Comprehensive Framework For A Smooth Change", City University Research Journal, Vol:5, No:2, s.315-326.

SAID, M.M., ELANGKOVAN, K., (2014), , "Prosperity and Social Consequences of Applying Ethical Norms of Islamic Finance: Literature Review", Journal of Economics and Sustainable Development, Vol.5, No.2, s.99-107.

SCHOON, N., (2016), Modern Islamic Banking, John Wiley & Sons, United Kingdom.

Sorularla Katılım Bankacılığı, (2013), TKBB Yayınları

SUFIAN, F., NOOR, M.A.M., MAJID, M.A., (2008), ""The Efficiency of Islamic Banks: Empirical Evidence From the MENA and Asian Countries Islamic Banking Sector", The Middle East Business and Economics Review, Vol.20, No.1, s.1-19.

ŞEN, S., (2011), "Türk Bankacılık Sistemi İçerisinde Katılım Bankacılığının Yapısal Analizi" Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul

TRIKI, M.W., BOUJELBENE, Y., (2017), "A Comprehensive Literature Review of Islamic Finance Theory from 2011-2016", Global Journal of Management and Business Research: C Finance", Vol.17, Issue.2, s.21-26.

TUNÇ, H., (2016), Katılım Bankacılığı, Felsefesi, Teorisi ve Türkiye Uygulaması, Nesil Yayınevi, İstanbul

UÇAR, M., (1993), Türkiye'de ve Dünyada Faizsiz Bankacılık ve Hesap Sistemleri, Fey akfı Yayınları, İstanbul

WAHYUDI, I., ROSMANITA, F., PRASETYO, M.B., PUTRI, N.I.S., (2015), Risk Management for Islamic Banks: Recent Developments from Asia and the Middle East, John Wiley & Sons, Singapore

YASIN, U.N., HATI, S.R.H., (2017), "A Literature Review on the Role of Religiosity in Islamic Banking Adoptation", Advances in Economics, Business and Management Research, Vol.34, s.149-152.